

Ìwé Dániẹ̀lì - Nọmbà Méjìléláàádọ́ta

Sí sí Àdìitú Àsọ̀tẹ̀lẹ̀ Síìlẹ̀: Ìran Dániẹ̀lì àti Ìdìdẹ̀ Àwọn Ìjọba

Jeff Pippenger

2024-01-16

Nínú àpílẹ̀kọ tí ó kojá a tọka sí i pé Gébéríẹ̀lì pèsè ìparí “ìbínú ikeyìn” láti fi fidí ojọ 1844 múlẹ̀, lórí ìpilẹ̀ ẹ̀lẹ̀rì méjì. Mílà lóye “àkókò méje” ti Lefítiku ogún-un mẹfà, èyí tí a mú ẹ̀ lòdì sí ìjọba Júdá, ẹ̀gbẹ̀n kò dé ibi tí yóò ti rí ètè àti ìbásepo idájó “àkókò méje” náà lórí méjèjì ìjọba àríwá àti ìjọba gúúsù ti Ísírẹ̀lì. Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ó lè ti mọ̀ iyàtò “ìbínú ikeyìn” nínú ẹ̀sẹ̀ kọkándínlógún jẹ̀ ohun tí ó sòro láti dájú, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé láìsí àní-àní ó lóye ní ọ̀nà àgbáyé pé “ìbínú” náà ni “àkókò méje.” Ìmọ̀lẹ̀ nípa ìbínú àkókò àti ikeyìn ni Pálmónì sí sílẹ̀ ní 1856, ẹ̀gbẹ̀n a kọ̀ ó sílẹ̀ ní 1863. Síbẹ̀, ìhìnre Mílà nípa “àkókò méje” jẹ̀ òtítọ̀, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ó ní ààlà.

Miller kì bá ti mọ̀ pé ìwo kékeré ti Romu aláìgbòràn sí Ọlórùn gbé ẹ̀sìn àwọn aláìgbòràn sí Ọlórùn sókè, tí ó sì gbé e ga, nínú ẹ̀sẹ̀ kọkànlá ti Daniẹ̀lì méjọ, nítorí pé sí Miller, “mú kúrò” tùmọ̀ lásán sí yíyọ kúrò nínú ọ̀kọ̀ọkan àwọn ifarahàn rẹ̀ mọ́ta nínú Daniẹ̀lì. Síbẹ̀, ìhìn-ìṣẹ̀ rẹ̀ sì jẹ̀ òtótó, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ó ní ààlà.

Àwọn Míléráítì mọ̀ dájú pé “ìbì mímọ̀” tí ó wá nínú ẹ̀sẹ̀ kọkànlá ni tẹ̀npilì àwọn aláìgbòràn ní ilú Róòmù (Pántíọ̀nì), ẹ̀gbẹ̀n èdè Héberù kì í ẹ̀ ohun tí a fi dá ìhìn wọn lélé. Ìhìn Mílà dojú kọ̀ àkókò àsọ̀tẹ̀lẹ̀. Ìtàn nínú èyí tí a ti tú ìdímọ̀ ìhìn wọn sílẹ̀ dá wọn dúró kúrò ní rí Orilẹ̀-èdè Amẹ̀ríkà gégé bí ìjọba kẹfà nínú àsọ̀tẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, ẹ̀gbẹ̀n ju bẹ̀ ọ̀, ó dá wọn dúró kúrò ní rí ipò pòòpù gégé bí ìjọba karùn-un nínú àsọ̀tẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì.

Nítorí ìtàn àkókò tí wọn gbé inu rẹ̀ ni a fi mú wọn lo àwọn àsọ̀tẹ̀lẹ̀ náà ní ìbámu pẹ̀lú ìrẹ̀tí wọn nípa ìpadàbò Kristi tó sún mọ̀lẹ̀; wọn sì ní ìdààmú, síbẹ̀ ìrántí wọn jẹ̀ òtítọ̀. Nígbà tí Gabrieli fi itumọ̀ àwọn ìran méjèjì hàn nínú ẹ̀sẹ̀ kẹ̀ẹ̀dógún tí tí dé méjìlélógún, ọ̀ye Miller dá a dúró kúrò ní mímú ìfihàn tó gbooro sí nípa àwọn ìjọba náà, èyí tí a sàfihàn nínú yíyipo akọ-abo ìwo kékeré náà nínú ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án tí tí dé kejílá. Àwọn ọ̀mọ̀-ẹ̀yìn Miller kàn rí Romu gégé bí ìjọba ayé kẹ̀rìn àti ikeyìn nínú itumọ̀ Gabrieli.

Ó sì ẹ̀lẹ̀ pé, nígbà tí èmi, Daniẹ̀lì, ti rí ìran náà, tí mo sì n wá itumọ̀ rẹ̀, kíyèsì i, ẹ̀nikan dúró níwájú mi ní ìrísí èniyàn. Mo sì gbọ̀ ohùn èniyàn kan láàrín etí Ọ̀dò Ulai, ẹ̀ni tí ó ké, tí ó sì wí pé, Gabrieli, jẹ̀ kí ọ̀kúnrin yí lóye ìran náà. Nítorí náà, ó súnmọ̀ ibi tí mo dúró sí; nígbà tí ó sì dé, ẹ̀rù bà mí, mo sì dojúbolẹ̀: ẹ̀gbẹ̀n ó wí fún mí pé, Lóye, ìwo ọ̀mọ̀ èniyàn; nítorí ní àkókò ọ̀pin ni ìran náà yóò ẹ̀. Nígbà tí ó sì n bá mí sọ̀rọ̀, mo ẹ̀bú sínú oorun jíjínlẹ̀ lójú mi sí ilẹ̀: ẹ̀gbẹ̀n ó fi ọ̀wọ̀ kàn mí, ó sì gbé mí dide ní títọ̀. Ó sì wí pé, Kiyèsì i, èmi yóò jẹ̀ kí o mọ̀ ohun tí yóò wá ní ọ̀pin ikeyìn ìbínú náà: nítorí ní àkókò tí a yàn ni ọ̀pin yóò dé. Àgbò tí o rí, tí ó ní ìwo méjì, wọn ni àwọn ọ̀ba Media àti Persia. Ewúre akọ̀ tí ó ní irun gígún náà sì ni ọ̀ba Grecia: ìwo òlá tí ó wá láàrín ojú rẹ̀ sì ni ọ̀ba àkókò. Níwọn bí a ti fọ̀ ìwo náà, tí mọ̀rìn sì dide dípò rẹ̀, ìjọba mọ̀rìn ni yóò dide láti inu orilẹ̀-èdè náà, ẹ̀gbẹ̀n kì í ẹ̀ pẹ̀lú agbára rẹ̀. Ní àkókò ikeyìn ìjọba wọn, nígbà tí àwọn arufin bá ti pé dé òkè, ọ̀ba kan tí ojú rẹ̀ le, tí ó sì mọ̀ ọ̀we àdìitú, yóò dide. Agbára rẹ̀ yóò sì lágbára, ẹ̀gbẹ̀n kì í ẹ̀ nípa agbára ara rẹ̀; yóò sì pa run ní àgbàyanu, yóò sì

ṣàṣeyorí, yòò sì ṣe gégé bí ó ti fẹ́, yòò sì pa àwọn alágbára run àti àwọn èniyàn mímọ́. Nípasẹ̀ ogbón ẹ̀tàn rẹ̀ pẹ̀lú ni yòò mú kí ẹ̀tàn bọ́lá ní ọwọ̀ rẹ̀; yòò sì gbé ara rẹ̀ ga nínú ọkàn rẹ̀, yòò sì fí àlàáfíà pa púpọ̀ run: yòò sì tún dide sí Ọmọ-aládé àwọn ọmọ-aládé; ṣùgbón a ó fọ̀ ọ̀ láísí ọwọ̀. Ìran iròlẹ̀ àti òwúrò tí a sọ nàà sì jẹ̀ òtító: nítorí nàà, di iran nàà mó; nítorí yòò jẹ̀ ti ọ̀pòlọ̀pọ̀ ojọ̀. Èmi Daniẹ̀li sì rẹ̀wẹ̀sì, mo sì ṣàìsàn fún ojọ̀ díẹ̀; léyìn nàà mo dide, mo sì ṣe iṣẹ̀ ọ̀ba; iran nàà sì yà mí lẹ̀nu, ṣùgbón kò sí ẹnì tí ó lóye rẹ̀. Daniẹ̀li 8:15–27.

Bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé Dániẹ̀li gba iran odò Ulai (èyí tí ó wà nísinsinyí nínú ilàna ìmúṣẹ̀), nínú itàn Babiloni, a fi ijọba àkókó sílẹ̀ kúrò nínú iran nàà. A ti fi í kún un gégé bí orí wúrà, àti kinniún, nínú orí keji àti keje, ṣùgbón àbùdá àṣotẹ̀lẹ̀ Babiloni pé a yòò mú un kúrò tí a ó sì tún mú un padà ni a tẹ̀numọ̀ nínú orí kejo. Nebukadinésàri ti ṣàpeṣe ogbé ikú ti ijo pòòpù nígbà tí a lé e kúrò láàrín èniyàn fún “àkókò méje,” báyii ni ó sì ṣe àpeṣe ọ̀dún àádọ̀rin ààmì nàà tí a gbàgbé aṣéwó Tírè. Nínú Dániẹ̀li orí kejo, a gbàgbé Babiloni kúrò nínú àwọn ijọba àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀li, iran nàà sì bèrẹ̀ pẹ̀lú àwọn Mídià àti Pérsia (àgbò akọ), èyí tí Gíríìsì tẹ̀ lé (ewúré akọ).

Ijọba Alekisándà Nlá tú ká sí ijọba mērin tí agbára wọn kéré ju ti Alekisándà lo, gégé bí a ti tún ṣàfihàn nínú orí keje pẹ̀lú ẹ̀kùn tí ó ní iyẹ̀ mērin àti orí mērin. Mērin n ẹnì ohun tí ó kàn gbogbo ayé, gégé bí ariwa, ilà-oòrùn, gúúsù àti iwò-oòrùn ti n ẹnì rẹ̀. Nínú ẹ̀ṣe kejo ti orí kejo, mērin tí ó ṣe pàtàkì dide sí ihà afẹ́fẹ́ mērin ọ̀run. Nínú orí keje, iyẹ̀ mērin ti Gíríìsì bá afẹ́fẹ́ mērin ti orí kejo mu, àti orí mērin ti Gíríìsì bá mērin tí ó ṣe pàtàkì nàà mu. Orí mērin nàà àti mērin tí ó ṣe pàtàkì nàà n ẹnì àwọn ijọba mērin tí ijọba àkókó Alekisándà tú ká sí, àti iyẹ̀ mērin nàà àti afẹ́fẹ́ mērin nàà n ẹnì àwọn agbègbè ipin mērin nàà. Iyàtò inú kókó yìi ṣe pàtàkì kí a rí i, nítorí ó n ẹnì àriyànjiyàn kan tí àwọn Míláíràítì ní lòdì sí imọ̀ itumọ̀ àṣà ibilẹ̀ ti àwọn Pírótésítà ní nípa ijọba kerin ti Róòmù.

Lóri àwọn tábilì Hábakúkù, tí a sojú wọn nínú àwọn àtẹ̀ ipilẹ̀ṣe ọ̀dún 1843 àti 1850, asojú kan soṣo ni ó wà tí kí í ṣe àfihàn ilò àṣotẹ̀lẹ̀, ó sì ní í ṣe pẹ̀lú iyàtò láàárín àwọn orí mērin àti àwọn èyí tí ó ṣe pàtàkì, àti àwọn iyẹ̀ mērin àti àwọn afẹ́fẹ́. Nínú isapá láti bo òtító Róòmù gégé bí ijọba kerin nínú àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀li mó, Sátàni mú àriyànjiyàn kan wólé nípa itumọ̀ tòótó tabi èkè ti àwọn orí mērin àti àwọn èyí tí ó ṣe pàtàkì, àti àwọn iyẹ̀ mērin àti àwọn afẹ́fẹ́. Sátàni ṣe èyí nítorí iwé Dániẹ̀li n fí hàn ní kedere pé àmì kan pátó wà nínú iwé Dániẹ̀li tí ó fí iran nàà múlẹ̀. Apá kan nínú ẹ̀rì tí ó fí àmì nàà múlẹ̀ wà nínú àwọn orí mērin àti àwọn èyí tí ó ṣe pàtàkì, àti àwọn iyẹ̀ mērin àti àwọn afẹ́fẹ́. Àwọn Pírótésítàntì dimọ̀ ojù iwòye ti Sátàni nínú àriyànjiyàn yìi, àriyànjiyàn nàà sì ṣe pàtàkì tó bẹ̀ fún itàn Míléráítì tí wọn fí tọ̀ka sí i lóri àtẹ̀ nàà. Aṣe tí ó fí iran “chazon” múlẹ̀ nínú iwé Dániẹ̀li ni a mó sí “àwọn ọ̀lọ̀ṣà àwọn èniyàn rẹ̀,” àwọn Pírótésítàntì sì dá a mò gégé bí ọ̀kan nínú ilà gígùn àwọn ọ̀ba Sírià tí orúkọ wọn n jẹ̀ Ántíókùsì Épífániìsì, Míla sì dá wọn mò gégé bí Róòmù.

Ní àwọn àkókò wònyẹn, ọ̀pọ̀ yòò dide sí ọ̀ba gúúsù; pẹ̀lú, àwọn ọ̀lọ̀ṣà láàárín àwọn èniyàn rẹ̀ yòò gbé ara wọn ga láti mú iran nàà dúró ṣinṣin; ṣùgbón wọn yòò ṣubú. Dániẹ̀li 11:14.

Antiochus jẹ́ ọ̀kan lára àwọn ọ̀ba, nínú ilà àwọn ọ̀ba tí ó ti inú ọ̀kan nínú àwọn ijọba mērin tí ijọba Alexander ti tú ká sí jáde. Iwo kékeré tí a mēnu kàn nínú ẹ̀ṣe keṣà-án ti Daniẹ̀li méjo, ti tẹ̀lẹ̀ ijọba Alexander, ẹ̀ṣe keṣà-án sì so pé láti inú ọ̀kan nínú wọn ni iwo kékeré nàà ti jáde.

Láti inú ọ̀kan nínú wọn sì ni iwo kékeré kan jáde wá, tí ó sì pọ̀ sí i lònà títóbi gidigidi, sí ihà gúúsù, àti sí ihà ilà-oòrùn, àti sí ilẹ̀ didùn nàà. Daniẹ̀li 8:9.

Ijyàn nípa bóyá Róòmù ló mú iran náà şe, tàbí pé ọba Síríà aláìlera tí kò sí ní ìtóbì púpò ni ó mú iran náà şe, tún ní nínú rẹ̀ ijyàn nípa bóyá agbára iwo kékeré náà jáde láti inú ọkan nínú àwọn iwo méréin, tàbí láti inú ọkan nínú àwọn èfúùfù méréin. Kí í şe ijyàn tó lágbára púpò, nítorí ìtàn àti àsoṭélẹ̀ sàfihàn kedere pé Róòmù kí í şe àtomòdómò ijọba Gíríkì, bí kò şe pé Róòmù jẹ̀ agbára tuntun. Bí Róòmù bá jẹ̀ ijọba kerin, nígbà náà “ọkan nínú wọn” ti esẹ̀ kesàn-án, gbòdò jẹ̀ ọkan nínú àwọn èfúùfù méréin tàbí iyẹ̀ méréin. Bí ó bá jẹ̀ Antiochus Epiphanes, ó jáde láti inú iwo Síríà.

Àwọn ọmọléyìn Miller mò pé agbára tí a sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ gégé bí “àwọn ọlọ̀sà nínú àwọn èniyàn rẹ̀” yóò dide sí Kristi.

Pèlú ọgbọn àtẹ̀yìnwá rẹ̀ náà ni yóò mú kí ètàn sàseyorí ní ọwọ̀ rẹ̀; yóò sì gbé ara rẹ̀ ga nínú ọkan rẹ̀, nípa àlàáfíà yóò sì pa ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ run: yóò sì dide sí Ọmọ-aládé àwọn ọmọ-aládé; sùgbọn a ó fọ̀ ọ̀ láísí ọwọ̀. Danieli 8:25.

“Ọba àwọn ọba” náà ni Kristi, àti pé Antiochus Epiphanes wà láàyè pé kí a tó bí Kristi, nítorí náà àwọn Millerite tọka sí òtítọ̀ yìí lórí àtẹ̀ náà ti ọdún 1843. Lórí àtẹ̀ náà wọn fi ọdún 164 kún un, èyí tí ní tòótọ̀ kò ní itọkasí kankan nínú Bíbélì, ó sì jẹ̀ àkíyèsí lásán tí ó n sàfihàn itumò pàtàkì àrìyànjìyàn nípa ijọba kerin láàárín Miller àti àwọn onímò-èrò èsìn Pùrótèsítàntì. Lẹgbẹ̀ ọdún “164” lórí àtẹ̀ náà ni wọn kọ̀ pé, “Ikú Antiochus Epiphanes eni tí ó dájú pé kò dide sí ‘Ọba àwọn ọba,’ níwọn bí ó ti ti kú ní ọdún 164 kí a tó bí Ọba àwọn ọba.”

Lónìí, Ijọ Adventist n kòni pé “àwọn ajinigbé èniyàn rẹ̀” ni Antiochus Epiphanes, gégé bí Pùrótèsítàntì apẹ̀yìndà şe n kòni pèlú, láika òtítọ̀ náà sí pé imísí ti kọ̀ sílẹ̀ pé “àtẹ̀ itẹ̀jádé 1843 ni a darí nípasẹ̀ ọwọ̀ Olúwa, a kò sì gbòdò yí i padà.” Àwọn Millerite mò pé ọba oniwa líle ni Róòmù, nítorí náà èkọ̀ ti Sátàní tí n ba agbára láti fi iran “chazon” múlẹ̀ jẹ̀ kò mì wọn. Bíbélì şe kedere pé bí kò bá sí iran, àwọn èniyàn a sẹ̀gbé.

Níbi tí iran kò sí, àwọn èniyàn sẹ̀gbé; sùgbọn eni tí ó pa ọ̀fin mò, aláyò ni í şe. Òwe 29:18.

Iran tí Sólómónù tọka sí nínú esẹ̀ náà ni iran “chazon,” èyí tí nínú esẹ̀ ketalá ti Dániẹ̀lì méjọ, jẹ̀ iran tí ó fi hàn pé èsìn àwọn kẹ̀fẹ̀rì àti èsìn pàápàá n tẹ̀ ilé-mímọ̀ àti ogun rẹ̀ mólẹ̀. Fún àwọn Mílléráítì, àwọn agbára méjì wònyí tí n mú idahoro wá dúró fún ijọba kerin nínú àsoṭélẹ̀ Bíbélì, àti láì mò ijọba kerin ti Róòmù (àwọn ajinigbé èniyàn rẹ̀), wọn kí yóò ti lẹ̀ fidí iran náà múlẹ̀. “Àwọn ajinigbé èniyàn rẹ̀” nínú esẹ̀ kerinlá ti Dániẹ̀lì mọkànlá, ni yóò dide sí ọba guúsù, gbé ara wọn ga, fi iran náà múlẹ̀, kí wọn sì sùbú. Róòmù mú gbogbo àbùdá wònyí şe.

Nínú orí keje, a dá ijọba kerin náà mò ní pàtó gégé bí eni pé ó “yàtò” sí àwọn ijọba tí ó sàájú rẹ̀.

Léyìn èyí ni mo sí rí nínú àwọn iran òru, sí kiyèsí i, ẹranko kerin kan, eni ibèrù àti ẹ̀lẹ̀rùjẹ̀jẹ̀, tí ó sì lágbára gidigidi; ó sì ní eyín irin nílá: ó jeun run, ó fọ̀ sí wẹ̀wẹ̀, ó sì fi esẹ̀ rẹ̀ tẹ̀ ohun tí ó sẹ̀kù mólẹ̀: ó sì yàtò sí gbogbo àwọn ẹranko tí ó sàájú rẹ̀; ó sì ní iwo mẹ̀wáá... Nígbà náà ni mo fé mọ̀ òtítọ̀ nípa ẹranko kerin náà, tí ó yàtò sí gbogbo àwọn miiran, eni ibèrù gidigidi, eni tí eyín rẹ̀ jẹ̀ irin, tí eékáná rẹ̀ sì jẹ̀ ide; eni tí ó jeun run, tí ó fọ̀ sí wẹ̀wẹ̀, tí ó sì fi esẹ̀ rẹ̀ tẹ̀ ohun tí ó sẹ̀kù mólẹ̀; àti nípa àwọn iwo mẹ̀wáá tí ó wà lórí orí rẹ̀, àti nípa èkejì tí ó hù sókè, níwájú eni tí mètá sùbú; àní nípa iwo náà tí ó ní ojú, àti ẹnu tí n sọ ohun nílá-nílá gidigidi, eni tí irisí rẹ̀ pọ̀ ju ti àwọn ẹ̀lẹ̀gbẹ̀ rẹ̀ lọ. Danieli 7:7, 19, 20.

Ijọba kẹrin nínú Dániẹ̀lì orí keje ni a sọ lẹ́mẹ̀jì pé ó “yàtò” sí àwọn ijọba tí ó ńáájú rẹ̀. Bí “iwo kékeré” ti esẹ̀ kẹ̀sàn-án bá jẹ̀ itẹ̀síwájú lásán ti iwo ará Síriá nàà (Antiochus Epiphanes), kò ní yàtò. Àwọn ẹranko tí ó ńáájú Róòmù nínú orí keje ni kinnìún, bẹ̀a àti ẹ̀kùn, gbogbo wọn sì jẹ̀ ẹranko tí ó wà nínú àdánidá ní tòótó; sùgbón nígbà tí ó dé sí ẹranko kẹrin nàà pẹ̀lú eyin irin àti móńgàn idẹ̀, Dániẹ̀lì kò mọ̀ ẹranko kankan nínú àdánidá tí yóò sojú ẹranko ẹ̀lẹ̀rù nàà tí ń runun. Ó yàtò. “Iwo kékeré” ti esẹ̀ kẹ̀sàn-án jáde láti inú ọ̀kan nínú àwọn agbẹ̀gbẹ̀ tí afẹ́fẹ́ mẹrin àti iyẹ́ mẹrin ń sojú, kí í se láti inú ọ̀kan nínú àwọn iwo tàbí àwọn ẹni pàtàkì nàà.

Dániẹ̀lì orí keje sọ pé, “ní àkókò ikeyin ijọba wọn, nígbà tí àwọn ẹ̀lẹ̀sẹ̀ bá ti dé ọ̀pin ikúnrẹ̀rẹ̀ wọn, ọba kan tí ojú rẹ̀ le, tí ó sì ní òye àwọn ọ̀rò òkùnkùn, yóò dide.” Ní “àkókò ikeyin ijọba wọn” (Gírìsì, tí ó ti tú ká sí ijọba mẹrin), ní àsikò “nígbà tí àwọn ẹ̀lẹ̀sẹ̀ bá ti dé ọ̀pin ikúnrẹ̀rẹ̀ wọn,” ọba tuntun kan yóò dide.

“Gbogbo orílẹ̀-èdè tí ó ti dé sọ́rí pẹ̀pẹ̀ ńse ni a ti jẹ̀ kí ó gba ipò rẹ̀ lórí ayé, kí a lè fi ńsẹ̀lẹ̀ nàà hàn bóyá yóò mú àwọn ète Olùşó àti Ẹni Mímó se. Àsọtẹ̀lẹ̀ ti topasẹ̀ idide àti ilọ̀síwájú àwọn ijọba ńlá ayé—Bábilónì, Médo-Pẹ̀rsiá, Gírìkì, àti Róòmù. Pẹ̀lú ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn wọnyí, gégé bí ó ti rí pẹ̀lú àwọn orílẹ̀-èdè tí agbára wọn kéré sí, itàn ti tún ara rẹ̀ se. Ọ̀kọ̀ọ̀kan wọn ti ní àkókò idánwò tirẹ̀; ọ̀kọ̀ọ̀kan wọn ti kùnà, ògo rẹ̀ sì rọ, agbára rẹ̀ sì kúrò.” Prophets and Kings, 535.

Ní ọ̀pin (“àkókò ikeyin”) ijọba Gírìsì, nígbà tí ife àkókò idánwò wọn ti kún (“nígbà tí àwọn arúfin bá dé ọ̀pin”), “ọba kan tí ojú rẹ̀ le gan-an” yóò dide. Ọba nàà yóò ní òye “àwọn ọ̀rò òkùnkùn,” nítorí yóò máa sọ èdè tí ó yàtò pátápátá sí Héberù ti àwọn Júù tàbí Gírìkì ti ijọba ńsáájú, nítorí yóò máa sọ èdè Látin. Mósè ti dá ijọba nàà mọ̀ gégé bí orílẹ̀-èdè tí yóò mú idótì wá ní àkókò ọ̀dún 66 sí 70 AD, níbi tí, lááarín àwọn nńkan miiran, iyàn ti burú tó bẹ̀e gégé tí àwọn Júù fi jẹ̀ àwọn omọ tiwọn fún iwáláayè.

Nítorí iwọ̀ kò sin Olúwa Ọ̀lọrun rẹ̀ pẹ̀lú ayọ̀, àti pẹ̀lú idùnnú ọ̀kàn, nítorí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ohun gbogbo; nítorí nàà iwọ̀ yóò máa sin àwọn ọ̀tá rẹ̀ tí Olúwa yóò rán sí ọ̀ lórí, nínú ebi, àti nínú ò̀ngbẹ̀, àti nínú ihòhò, àti nínú àìní ohun gbogbo: òun yóò sì fi àjàgà irin lé ọ̀rùn rẹ̀, títí yóò fi pa ọ̀ run. Olúwa yóò mú orílẹ̀-èdè kan wá sí ọ̀ lórí láti ọ̀nà jìjìn, láti ọ̀pin ayé, bí idi se ń fọ̀ lọ̀ ní kánkán; orílẹ̀-èdè kan tí iwọ̀ kì yóò mọ̀ èdè rẹ̀; orílẹ̀-èdè kan tí ojú rẹ̀ le, tí kì yóò ka ojú arúgbó sí, bẹ̀e ni kì yóò sàánú fún ọ̀dó: òun yóò sì jẹ̀ èso eran ọ̀sìn rẹ̀, àti èso ilẹ̀ rẹ̀, títí iwọ̀ yóò fi parun: èyí tí kì yóò fi ọ̀kà, ọ̀tí wáini, tàbí ọ̀róró, tàbí èso ibímọ̀ málúù rẹ̀, tàbí agbo àgùntàn rẹ̀ sílẹ̀ fún ọ̀, títí yóò fi pa ọ̀ run. Òun yóò sì dó tí ọ̀ ká ní gbogbo ẹ̀nu-ọ̀nà rẹ̀, títí odi rẹ̀ gíga àti olódi lágbára yóò fi wó lulẹ̀, èyí tí iwọ̀ gbẹ̀kẹ̀lẹ̀, ní gbogbo ilẹ̀ rẹ̀: òun yóò sì dó tí ọ̀ ká ní gbogbo ẹ̀nu-ọ̀nà rẹ̀ ní gbogbo ilẹ̀ rẹ̀, tí Olúwa Ọ̀lọrun rẹ̀ ti fi fún ọ̀. Iwọ̀ yóò sì jẹ̀ èso ara rẹ̀ tikára rẹ̀, eran àwọn omọkùnrin rẹ̀ àti ti àwọn omọ̀bìnrin rẹ̀, tí Olúwa Ọ̀lọrun rẹ̀ ti fi fún ọ̀, nínú isàgatì, àti nínú ihámọ̀ra, èyí tí àwọn ọ̀tá rẹ̀ yóò fi pón ọ̀ lójú. Deuteronomi 28:47–53.

Nínú orí kejì iwé Dániẹ̀lì, a fi “irin” sojú fún ijọba kẹrin, Mósè sì tọka sí “orílẹ̀-èdè kan,” tí yóò fi “àjàgà irin” lé àwọn Júù lórí. “Orílẹ̀-èdè” nàà yóò “pa run” àwọn Júù, yóò sì yára bí idi, èyí tí idi jẹ̀ ààmì Róòmù. Yóò jẹ̀ “orílẹ̀-èdè” “tí iwọ̀ kì yóò lóye ahon rẹ̀,” nítorí èdè rẹ̀ yóò jẹ̀ “àwọn ọ̀rò òkùnkùn” sí àwọn Júù. Yóò jẹ̀ “orílẹ̀-èdè ojú líle” gégé bí a ti sàpẹ̀júwe rẹ̀ nínú orí keje iwé Dániẹ̀lì gégé bí “ọba ojú líle.” Àti nínú “idótì” Jérúsálẹ̀mù, àwọn Júù jẹ̀ àwọn “omọkùnrin àti omọ̀bìnrin” wọn.

Miller mò pé Róòmù keferi ni agbára tí Mósè ti sòtèlè nípa rẹ̀, àti pé òun ni ijòba kẹrin “irin” nínú Dániẹ̀lì kejì, àti “orilẹ̀-èdè” tí n sọ̀ èdè Látìni, kì í ẹ̀ ẹ̀ Héberù tàbí Gíríkì. Miller kò ẹ̀ ẹ̀ iyàtò kankan láàárín ijòba kẹrin àti ijòba karùn-ún nínú àsòtèlè Bìbẹ̀lì, nítorí lójú rẹ̀, àwọn méjèjèjì jẹ̀ Róòmù lásán. Nítorí náà lẹ̀yìn tí Róòmù keferi dídè ní ẹ̀ ẹ̀ kẹ̀tálẹ̀lógún, òun kò ní rí iyàtò tí a sáfihàn ní ẹ̀ ẹ̀ kẹ̀rinlẹ̀lógún. Nínú iran náà, iwo kékeré náà ti yí padà láti akọ sí abo sí akọ sí abo ní ẹ̀ ẹ̀ kẹ̀sàn-án tí tí dé kejilá, àti pé ẹ̀ ẹ̀ kẹ̀tálẹ̀lógún n fí àwọn àbùdá àsòtèlè tí Róòmù keferi hàn, itumò Gébẹ̀riẹ̀lì ní ẹ̀ ẹ̀ kẹ̀rinlẹ̀lógún sì yí padà sí Róòmù abo. Agbára náà ní ẹ̀ ẹ̀ kẹ̀rinlẹ̀lógún yóò ní “agbára ílá,” “şùgbón kì í ẹ̀ ẹ̀ nípa agbára tirẹ̀: yóò sì pa run lònà àgbàyanu, yóò sì ẹ̀ ẹ̀ àşeyorí, yóò sì şişẹ̀, yóò sì pa àwọn alágbára àti àwọn èniyàn mímó run.”

A ó fí agbára ológún tí Róòmù aláìgbàgbò lé Róòmù Pápà lówó, yóò sì pa àwọn èniyàn Qlórùn run fún oḍún ẹ̀gbẹ̀rún kan, oḡórùn-ún méjì àti oḡóta, láti oḍún 538 sí 1798. Yóò pa run “lònà àgbàyanu,” nítorí pé ẹ̀ranko ni tí gbogbo ayé “n yà lẹ̀yìn,” ó sì ni agbára náà tí yóò “ẹ̀ ẹ̀, yóò sì şàşeyorí” tí tí ibínú àkókó tí a ti “pinnu” pé kí ó parí ní oḍún 1798 fí ẹ̀ ẹ̀.

Lẹ̀yìn náà, nínú ẹ̀ ẹ̀ kẹ̀èdógún [25], Gabrieli tẹ̀lẹ̀ iyípadàpadà tí a ti fí múlẹ̀ nínú àwọn ẹ̀ ẹ̀ tí ó n tùmò fún Dániẹ̀lì, ó sì tún dojú kọ̀ Róòmù aláímò, ẹ̀ni tí, nípasẹ̀ irú “ètò-ogbón” miiran, kó ijòba rẹ̀ jọ, gẹ̀gẹ̀ bí gbogbo àwọn akòwé-itàn ti jẹ̀rì sí. “Ogbón-àrékérekè” Róòmù aláímò ni láti fa àwọn orilẹ̀-èdè wá kí wọn darapò mò ijòba rẹ̀ tí n pọ̀ sí i, ó sì lo ilé rí àlàáfíà àti àşeyorí láti kọ̀ ijòba náà, kì í ẹ̀ ẹ̀ bí àwọn ijòba tó şáájú rẹ̀ tí a fí agbára ológún nìkan dá sílẹ̀. Róòmù aláímò náà sì ní láti “dídè sí Omọ-aládé àwọn omọ-aládé,” gẹ̀gẹ̀ bí ó ti ẹ̀ ẹ̀ nígbà tí ó gbé Kristi lé orí àgbélẹ̀bùù Kalfári.

Lẹ̀yìn náà, Gabrieli tọ̀ka sí àwọn iran méjèjèjì tí ó n tùmò fún Dániẹ̀lì, nípa fifi hàn pé iran “mareh” ti ifarahàn náà (ẹ̀gbẹ̀rún méjì ó lé oḡḡúrún oḡó) jẹ̀ oḡító, àti pé iran “chazon” ti itẹ̀ mọ̀lẹ̀ ibi mímó àti ẹ̀gbẹ̀-ogun náà lábẹ̀ Romu àwọn abòrìşà àti Romu pòòpù ni a ó “dì mọ̀lẹ̀ (fí èdìdì dì í),” “fún oḡó oḡó” (títí di àkókò oḡin ní oḡún 1798).

Lẹ̀yìn náà, Dániẹ̀lì şàisàn fún iḡbà diẹ̀, lẹ̀yìn èyí sì ni ó padà sí işẹ̀, şùgbón kò tí i lóye iran “mareh” náà, èyí tí a pa á ląşẹ̀ fún Gébúreli láti mú kí ó yé e. Nítorí idí náà ni Gébúreli yóò tún padà wá ní orí kẹ̀sàn-án, láti parí işẹ̀ rẹ̀ ti mímu kí Dániẹ̀lì lóye iran “mareh” náà.

Nínú orí kẹ̀sàn-án iwé Dániẹ̀lì, Dániẹ̀lì ti n kẹ̀kọ̀o Ọ̀rọ̀ àsòtèlẹ̀, ó sì wá lóye nípasẹ̀ àwọn ikòwé Mósè àti Jérémáyà. Jérémáyà ti fí hàn pé iḡbẹ̀kùn tí ó wá nínú rẹ̀ yóò pé oḡún àádòrin.

“Gbogbo ilẹ̀ yí yóò sì di ahoro, yóò sì di ohun iyàlẹ̀nu; àwọn orilẹ̀-èdè wònyí yóò sì máa sìn oḡa Bábílónì fún oḡún àádòrin. Yóò sì sì ẹ̀ ẹ̀, nígbà tí oḡún àádòrin bá pé, èmi yóò jẹ̀ oḡa Bábílónì àti orilẹ̀-èdè náà níyà,” ni Olúwa wí, “nítorí àişedéédé wọn, àti ilẹ̀ àwọn Kálídià; èmi yóò sì sọ̀ ó di ahoro tí tí lácé.” Jeremiah 25:11, 12.

Gẹ̀gẹ̀ bí Mósè ti sọ̀, iḡbẹ̀kùn ní ilẹ̀ oḡá yóò bá àkókò mu tí ilẹ̀ náà yóò fí gbádùn àwọn sábaàti rẹ̀.

Èmi yóò sì sọ̀ ilẹ̀ náà di ahoro; àwọn oḡá yín tí n gbé inú rẹ̀ yóò sì yà á sílẹ̀. Èmi yóò sì tú yín ká láàrín àwọn kẹ̀fẹ̀rì, èmi yóò sì fa idà jáde tẹ̀lẹ̀ yín; ilẹ̀ yín yóò sì di ahoro, àwọn ilú yín yóò sì di idahoro. Nígbà náà ni ilẹ̀ náà yóò gbádùn àwọn isinmi sábaàti rẹ̀, níwònti iḡbà tí yóò fí wá ní ahoro, tí èyin yóò sì wá ní ilẹ̀ àwọn oḡá yín; nígbà náà ni ilẹ̀ náà yóò sinmi, yóò sì gbádùn àwọn isinmi sábaàti rẹ̀. Níwònti iḡbà tí yóò fí wá ní ahoro ni yóò máa sinmi; nítorí pé kò sinmi ní

àwọn sáàtì yín, nígbà tí ẹ́ n gbé lórí rẹ̀. Lefitiku 26:32–35.

Dáníẹ̀lì tí lóye láti inú Ọ̀rọ̀ àsoṭẹ̀lẹ̀ Ọ̀lórún, lórí ẹ̀lẹ̀rìí méjì, pé a ti tú àwọn èniyàn Rẹ̀ ká sínú ilẹ̀ ọ̀tá, ní àkókò èyí tí ilẹ̀ náà yóò gbádùn àwọn ojó isinmi sáàtì rẹ̀. Ó lóye ohun tí akòwé Kronika lóye nípa ọ̀dún àádòrin Jeremáyà.

Àwọn tí ó sì yè kúrò lówó idà ni ó kó lọ sí Bábílónì; níbẹ̀ ni wọn ti jẹ̀ iránsẹ̀ fún un àti fún àwọn omọ̀ rẹ̀ tí tí di àkókò ijọba Pérísíà: kí ọ̀rọ̀ Olúwa tí a sọ nípasẹ̀ ẹnu Jeremáyà lè ẹ̀, tí tí ilẹ̀ náà fi gbádùn àwọn isinmi sáàtì rẹ̀: nítorí bí ó ti pé tó tí ó fi wà ní ahoro, ó pa ojó-isinmi sáàtì mó, kí ọ̀dún àádòrin lè pé. Ní ọ̀dún kìn-in-ní ti Kírúsi ọba Pérísíà, kí ọ̀rọ̀ Olúwa tí a ti sọ nípasẹ̀ ẹnu Jeremáyà lè ẹ̀, Olúwa ru ẹ̀mí Kírúsi ọba Pérísíà sókè, tí ó fi ẹ̀ ikéde kan ní gbogbo ijọba rẹ̀, tí ó sì tún kọ ọ̀ sílẹ̀ pé, Báyií ni Kírúsi ọba Pérísíà wí, Gbogbo àwọn ijọba ayé ni Olúwa Ọ̀lórún ọ̀run ti fi fún mi; ó sì ti pàşẹ̀ fún mi láti kọ̀ ilẹ̀ kan fún un ní Jerusalemu, tí ó wà ní Júdá. Ta ni ó wà láàárín yín nínú gbogbo àwọn èniyàn rẹ̀? Kí Olúwa Ọ̀lórún rẹ̀ wà pẹ̀lú rẹ̀, kí ó sì gòkè lo. 2 Kronika 36:20–23.

Dáníẹ̀lì lóye pé àádòrin ọ̀dún itúkà tí Jeremáyà sọ nípa rẹ̀ ní ilẹ̀ ọ̀tá, nígbà tí ilẹ̀ náà n gbádùn àwọn Sábàtì rẹ̀, dá lórí ègún “ìgbà méje” tí ó wà nínú Lefitiku ogún-un méfà, àti pé ní igbòràn sí òye yẹ̀n, ó mú itúnşẹ̀ tí a pàşẹ̀ fún un ẹ̀, gégé bí a ti fi í hàn níbẹ̀ fún àwọn tí ó bá ti jí sí ipò itúkà wọn níkeyìn.

Àti sí àwọn tí ó ẹ̀ kù láàyè nínú yín, èmi yóò sì fi irònú àìlera sínú ọ̀kàn wọn ní ilẹ̀ àwọn ọ̀tá wọn; iró ewé tí a mì yóò sì lé wọn; wọn yóò sì sá, bí ẹ̀ni pé wọn n sá kúrò lówó idà; wọn yóò sì şubú nígbà tí kò sí ẹ̀ni tí n lé wọn. Wọn yóò sì şubú lórí ara wọn, bí ẹ̀ni pé níwájú idà, nígbà tí kò sí ẹ̀ni tí n lé wọn; ẹ̀yin kí yóò sì ní agbára láti dúró níwájú àwọn ọ̀tá yín. Ẹ̀yin yóò sì sẹ̀gbé láàrín àwọn aláikọ̀là, ilẹ̀ àwọn ọ̀tá yín yóò sì jẹ̀ yín run. Àwọn tí ó ẹ̀ kù nínú yín yóò sì máa yò nítorí ẹ̀şẹ̀ wọn ní ilẹ̀ àwọn ọ̀tá yín; pẹ̀lú nínú ẹ̀şẹ̀ àwọn baba wọn ni wọn yóò sì máa yò pẹ̀lú wọn. Bí wọn bá jẹ́wó ẹ̀şẹ̀ wọn, àti ẹ̀şẹ̀ àwọn baba wọn, pẹ̀lú àişòótó wọn tí wọn fi şàìşòótó sí mi, àti pé wọn tún ti rìn ní itakò sí mi; Àti pé èmi pẹ̀lú ti rìn ní itakò sí wọn, tí mo sì mú wọn wá sí ilẹ̀ àwọn ọ̀tá wọn; bí ó bá sì jẹ̀ pé nígbà náà ni a tẹ̀ ọ̀kàn wọn aláikọ̀là sílẹ̀, tí wọn sì nígbà náà gba ijìyà ẹ̀şẹ̀ wọn: Nígbà náà ni èmi yóò rántí májẹ̀mú mi pẹ̀lú Jakọbu, àti májẹ̀mú mi pẹ̀lú Ísáákì pẹ̀lú ni èmi yóò rántí, àti májẹ̀mú mi pẹ̀lú Ábúrahámù ni èmi yóò rántí; èmi yóò sì rántí ilẹ̀ náà. Ilẹ̀ náà pẹ̀lú ni a ó fi sílẹ̀ láisí wọn, yóò sì gbádùn àwọn sáàtì rẹ̀, nígbà tí ó bá wà ní ahoro láisí wọn: wọn yóò sì gba ijìyà ẹ̀şẹ̀ wọn; nítorí pé, àní nítorí pé wọn kẹ̀gàn idájó mi, àti nítorí pé ọ̀kàn wọn kóriíra àwọn ọ̀fin mi. Síbẹ̀, fún gbogbo èyí, nígbà tí wọn bá wà ní ilẹ̀ àwọn ọ̀tá wọn, èmi kí yóò kò wọn sílẹ̀, bẹ̀ẹ̀ ni èmi kí yóò kóriíra wọn, láti pa wọn run pátápátá, àti láti fọ̀ májẹ̀mú mi pẹ̀lú wọn: nítorí èmi ni Olúwa Ọ̀lórún wọn. Şùgbọ̀n nítorí wọn ni èmi yóò rántí májẹ̀mú àwọn baba wọn, àwọn tí mo mú jade kúrò ní ilẹ̀ Ejibiti ní ojú àwọn aláikọ̀là, kí èmi lè jẹ̀ Ọ̀lórún wọn: èmi ni Olúwa. Èyí ni àwọn ilàna, àti àwọn idájó, àti àwọn ọ̀fin, tí Olúwa dá sí àárín ara rẹ̀ àti àwọn omọ̀ Israẹ̀lì ní ọ̀kè Sínàì nípa ọwó Mose. Lefitiku 26:36–46.

Àdùrà Dáníẹ̀lì nínú orí kẹ̀şàn-án n tọ̀ka sí gbogbo ipínlẹ̀ imòràn náà fún àwọn tí wọn bá rí ara wọn ní itúkà káàkiri ní ilẹ̀ ọ̀tá. A gbòdò mú àdùrà náà bá àdùrà rẹ̀ nínú orí keji mu, nítorí pé papọ̀ wọn şàpeere àdùrà àwọn tí ó wà nínú Ifihàn orí kọ̀kànlá, tí wọn kú ní àwọn ọ̀pópónà ilú òlá náà, ti Sódómù àti Ejibiti, tí wọn sì rí i pé àwọn pẹ̀lú ti túkà káàkiri. Bí Dáníẹ̀lì ẹ̀ parí àdùrà rẹ̀, Gébúrelì

padà wá láti parí işè ìtúmò iran “mareh” náà, gégé bí Èmí Mímó şe pinnu láti şe fún àwọn ẹlẹ̀rì méjì ti Ìfihàn orí kọ̀kànlá.

Nígbà tí mo sì n sọ̀rò, tí mo sì n gbàdúrà, tí mo sì n jẹwọ̀ ẹ̀şẹ̀ mi àti ẹ̀şẹ̀ àwọn ènìyàn mi Ísírẹ̀lì, tí mo sì n gbé ẹ̀bẹ̀ mi kalẹ̀ níwájú Olúwa Olórùn mi nítorí òkè mímó ti Olórùn mi; bẹ̀ẹ̀ ni, nígbà tí mo şì n sọ̀rò nínú àdúrà, ọ̀kùnrin náà, Gébúrẹ̀lì, ẹnì tí mo ti rí nínú iran náà ní ibèrẹ̀, tí a mú fò wá ní kánkán, fi ọwọ̀ kàn mí ní àkókò ẹ̀bọ̀ alẹ̀. Ó sì jẹ́ kí n mò ọ̀, ó sì bá mi sọ̀rò, ó sì wí pé, Ìwo Dániẹ̀lì, mo ti jáde wá nísinsin yí láti fún ọ̀ ní ogbón àti òye. Dániẹ̀lì 9:20–22.

A ó tẹ̀sìwájú pẹ̀lú ikẹ̀kọ̀ọ̀ yí nínú àpilẹ̀kọ̀ tó kàn.

“Diẹ̀ diẹ̀ kí Babiloni tó şubú, nígbà tí Daniẹ̀lì n ronú lóri àwọn àsoṭẹ̀lẹ̀ wònyí tí ó sì n wá Olórùn fún òye nípa àwọn àkókò náà, a fi ọwọ̀wọ̀ iran kan hàn án nípa idide àti işubú àwọn ijọba. Pẹ̀lú iran àkókò náà, gégé bí a ti kọ̀ ọ̀ sínú orí keje iwé Daniẹ̀lì, a fi itumò rẹ̀ fún un; şùgbón kí í şe ohun gbogbo ni a mú kedere fún wòlì náà. ‘Èrò inú mi mú mi bínú gidigidi,’ ni ó kọ̀ nípa irírì rẹ̀ ní àkókò náà, ‘àti ojú mi yí padà nínú mi: şùgbón mo pa ọ̀ràn náà mó nínú ọ̀kàn mi.’ Daniẹ̀lì 7:28.”

“Nípasẹ̀ iran miiran ni a tún fi ìmọ̀lẹ̀ sí lóri àwọn işẹ̀lẹ̀ ojó iwájú; ó sì jẹ́ ní òpin iran yí ni Dániẹ̀lì gbọ̀ ‘eni mímó kan n sọ̀rò, ẹnì mímó miiran sì wí fún ẹnì mímó kan náà tí n sọ̀rò pé, Yóò pé tó mélòò ni iran náà yóò fi máa lọ?’ Dániẹ̀lì 8:13. Ìdáhùn tí a fi fún un pé, ‘Títí di ẹ̀gbẹ̀rún méjì ọ̀górùn-ún mę̀ta ojó; nígbà náà ni a ó wẹ̀ ibi mímó náà mó’ (ẹ̀şẹ̀ 14), kún un fún idààmú. Ó fi ọ̀kàntọ̀kàn wá itumò iran náà. Kò lẹ̀ lóye ibáşepọ̀ tí igbẹ̀kùn ọ̀dún àádọ̀rin náà ní, gégé bí a ti sọ̀ tẹ̀lẹ̀ nípasẹ̀ Jeremáyà, pẹ̀lú ẹ̀gbẹ̀rún méjì ọ̀górùn-ún mę̀ta ọ̀dún náà tí nínú iran ni ó gbọ̀ arinrin-àjò ọ̀run náà kéde pé yóò kojá kí a tó wẹ̀ ibi mímó Olórùn mó. Ángẹ̀lì Gébúrẹ̀lì fún un ní itumò kan ní apá kan; şùgbón nígbà tí wòlì náà gbọ̀ ọ̀rò pé, ‘Iran náà ... yóò jẹ́ fún ọ̀pọ̀ ojó,’ ó dákú. ‘Èmi Dániẹ̀lì dákú,’ ni ó kọ̀ sílẹ̀ nípa irírì rẹ̀, ‘mo sì şàisàn fún ojó diẹ̀; léyìn náà mo dide, mo sì şe işẹ̀ ọ̀ba; iran náà sì yà mí lẹ̀nu, şùgbón kò sí ẹnì tí ó yé e.’ Ẹ̀şẹ̀ 26, 27.”

“Daniẹ̀lì, tí ẹ̀rù Israẹ̀lì şì wá lóri rẹ̀, tún kẹ̀kọ̀ọ̀ àwọn àsoṭẹ̀lẹ̀ Jeremiah láti ibèrẹ̀. Wọn şe kedere gidigidi—kedere tó bẹ̀ẹ̀ tí ó fi lóye nípa àwọn ẹ̀rì wònyí tí a kọ̀ sínú iwé ‘iye ọ̀dún náà, nípa èyí tí ọ̀rò Olúwa tọ̀ Jeremiah wòlì wá, pé Ọ̀un yóò mú àádọ̀rin ọ̀dún şe nípa ahoro Jerusalemu.’ Daniel 9:2.

“Pẹ̀lú igbàgbọ̀ tí a fi dá lóri ọ̀rò àsoṭẹ̀lẹ̀ tí ó dájú, Dániẹ̀lì bẹ̀ Olúwa pé kí ó mú àwọn ilé rí wònyí şe ní kíákíá. Ó bẹ̀ ẹ̀ pé kí a pa olá Olórùn mó. Nínú àdúrà ẹ̀bẹ̀ rẹ̀, ó fi ara rẹ̀ kún pátápátá mó àwọn tí wón ti şàikúnà sí ète àtọ̀runwá, ní jìjẹwọ̀ ẹ̀şẹ̀ wọn gégé bí ẹ̀şẹ̀ tirẹ̀.” Prophets and Kings, 553, 554.